

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 125 din 27.03.2024

Dosar nr.: 396/2022

Petiția nr.: 4214/16.06.2022

Petent: ...

Reclamați: Monitorul de Suceava (R1), Paiu Florin (R2)

Obiect: Petentul reclamă o posibilă faptă de discriminare ca urmare a unor articole publicate în Monitorul de Suceava cu privire la persoane care aparțin etniei rome.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele și domiciliul procedural ales al petentului

1. ..., cu...

Numele, domiciliul ales și sediul părților reclamate

2. Monitorul de Suceava, cu sediul în mun. Suceava, str. Nicolae Bălcescu nr. 1

3. Florin Paiu, cu adresa de citare la sediul publicației Monitorul de Suceava, în mun. Suceava, str. Nicolae Bălcescu nr. 1

II. Procedura de citare:

4. Având în vedere prevederile art. 20 alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (republicată), Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, prin intermediul adreselor nr. 4214/05.08.2022, respectiv nr. 5476/05.08.2022, a citat părțile pentru data de 06.09.2022.

5. Totodată, în temeiul prevederilor art. 22 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008, Colegiul director a invocat din oficiu excepția tardivității pentru faptele petrecute anterior datei de 16.06.2021.

6. Prin adresa nr. 6125/07.09.2022, petentului i-au fost comunicate punctele de vedere formulate de către părțile reclamate. Totodată, petentul a fost informat de posibilitatea de a formula note scrise până la data încheierii dezbaterilor.

7. Prin adresa din data de 18.05.2023, petentul a fost informat de posibilitatea de a formula concluzii scrise cu privire la punctele de vedere comunicate.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

8. Petentul a formulat memoriul nr. 4214/16.06.2022, prin care a solicitat constatarea și sancționarea unei posibile fapte de discriminare ca urmare a modului în care partea reclamată R1, prin articolele părții reclamate R2, a tratat comunitatea romă din localitate,

specificând etnia persoanelor doar dacă aparțineau acestei comunități.

9. În acest sens, petentul a menționat câteva dintre titlurile articolelor pe care le-a considerat discriminatorii: „*Pedepse până în 4 ani de închisoare pentru romii care au agresat doi pădurari la Pătrăuți*”, „*Trei romi după gratii, alți doi arestați în lipsă, în cazul pădurarului lovit cu parii în pădure*”, „*Trei romi cu căruțe încărcate cu lemne, prinși în pădure, la Mitocu Dragomirnei*”, „*Cinci romi în arest, după ce au bătut doi frați în curtea casei*”.

10. Deși articolele mai sus menționate au legătură cu abateri de la lege, petentul susține că etnia a fost specificată și în alte contexte cum ar fi: „Incendiu puternic la trei locuințe lipite ale romilor din Boșanci”.

11. Într-un alt articol, petentul susține că partea reclamată R2 a afirmat: „*Conducerea fără permis a devenit tot mai frecventă în mediul rural, iar mai nou și mulți romi au schimbat căruțele cu mașini numai că nu au reușit ori nici nu și-au propus să aibă și permis de conducere.*”

12. Petentul consideră că menționând o anumită etnie de fiecare dată când este încălcată legea se produce un prejudiciu de imagine etniei respective.

13. În probațiune, petentul anexează link-urile cu articolele găsite în care se vorbește despre persoanele aparținând comunității romi.

14. Prin adresa nr. 135/10.01.2023, petentul a solicitat să îi fie comunicat stadiul soluționării dosarului.

Sușinerile părților reclamate

15. Prin adresa nr. 5832/24.08.2022, respectiv nr. 5833/24.08.2022, partea reclamată și-a exprimat punctul de vedere referitor la memoriul formulat de petent.

16. Astfel, partea reclamată susține că sesizarea formulată de petent este fără temei, în sensul în care, petentul susține că etnia persoanelor apare doar atunci când este vorba de etnia romă și într-un sens negativ.

17. Mai multe de atât, partea reclamată susține că nu insistă pe etnie și nici nu pune accentul pe etnia inculpatului, suspectului etc. ci, mai degrabă, pe ce a făcut acesta, pe faptele de care este acuzat, pe prejudiciul provocat etc.

18. Partea reclamată consideră așadar că nu poate fi vorba de o discriminare, numărul de articole care fac referire la persoanele de etnie romă fiind redus raportat la numărul de articole publicate pe zi de către partea reclamată R2 (aprox. o mie de articole/lună).

19. Totodată, partea reclamată consideră că nu poate fi vorba despre o campanie de presă care să urmărească discriminarea etniei, ci de cazuri punctuale, care pornesc de la comunicatele de presă ale poliției, dezvoltate de jurnalist în virtutea meseriei.

20. Conform părții reclamate, au fost redactate foarte multe articole despre tradițiile romilor, concursuri regionale, olimpiade de limba romani, știri despre sediul Partidei Romilor etc. (link-uri anexate).

21. De altfel, partea reclamată susține că recent a publicat un articol în care un tânăr a vorbit despre cât de mândru este de etnia sa și despre cum a trecut peste bariere.

22. De asemenea, partea reclamată anexează un link cu povestea unui copil pe care l-au sprijinit printr-un material de presă și cu care țin și în prezent legătura.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

23. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

Constituția României

Art. 1 Statul român: „(...) (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate. (...)”

Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni: „(...) (2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.”

Art. 16 Egalitatea în drepturi: „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.
(2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”

Art. 29 Libertatea conștiinței: „(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.”

Art. 30 Libertatea de exprimare: „(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice,

proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.”

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

Art. 2 alin. 8: „Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”

Art. 15 Dreptul la demnitatea personală: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

Art. 10 Libertatea de exprimare: „1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Art. 14 Interzicerea discriminării: „Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Art. 17 Interzicerea abuzului de drept: „Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”

Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor

care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15 privind combaterea discursului de ură adoptată de Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) la 8 decembrie 2015 – extras: „Având în vedere că discursul de incitare la ură trebuie înțeles în sensul prezentei recomandări de politică generală ca advocacy, promovare sau incitare, sub orice formă, a denigrării, a urii sau a defăimării unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, precum și justificarea tuturor tipurilor de exprimare anterioare, pe motiv de "rasă", origine națională, religie, apartenență.”

Pactul internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR):

Articolul 19: „1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa. 3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

Articolul 20: „1. Orice propagandă pentru război va fi interzisă de lege. 2. Orice advocacy de ură națională, rasială sau religioasă care constituie incitare la discriminare, ostilitate sau violență este interzisă prin lege.”

Principiile de analiză

24. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă: la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**, la **situații diferite**, tratamentul juridic nu poate fi decât **diferit**. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat”.

25. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă discriminare directă în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „criteriului protejat”.

26. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții: existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, existența unui criteriu de discriminare, existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat, tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege, existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

27. *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale* (cunoscut în general sub denumirea de *Convenția europeană a drepturilor omului*, în continuare *Convenția*) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare.

28. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care *Convenția* subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

29. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de *Convenție* (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

30. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

31. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

32. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

33. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”.

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

34. Colegiul apreciază că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

35. Raportat la a doua cerință, scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de etnia acestora. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul articolelor publicate, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată: un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios; ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

36. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

37. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare este necesară într-o societate democratică.

38. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

39. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.²

40. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

41. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49.

- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

42. În ceea ce privește excepția tardivității invocată din oficiu prin intermediul citației, Colegiul director o respinge ca neîntemeiată. Astfel, referitor la modul de calcul al acestui termen, respectiv momentul de început al curgerii termenului, reținem că norma legală în discuție prevede două momente, unul constând în data săvârșirii faptei discriminatorii afirmate și al doilea constând în data la care partea putea, obiectiv, să ia cunoștință de săvârșirea faptei. Așadar, sunt reglementate două momente diferite: primul are în vedere data obiectivă, certă, de săvârșire a faptei, iar al doilea are în vedere data de la care, în mod obiectiv, persona interesată putea să aibă cunoștință de săvârșirea faptei. Simpla publicare a articolelor reclamate nu duce la prezumția automată de cunoaștere de către persoanele interesate a conținutului articolului. O atare faptă este prezumată că produce efecte discriminatorii continue față de toți destinatarii săi identificați sau identificabili, ICCJ, SCAF – Decizia nr. 92 din 16 ianuarie 2019.

43. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin încălcarea dreptului la demnitate atât în cazul petentului, cât și în cazul membrilor comunității rome ca urmare a unor articole publicate în Monitorul de Suceava.

44. Concret, petentul a menționat câteva dintre titlurile articolelor pe care le-a considerat discriminatorii: *„Pedepse până în 4 ani de închisoare pentru romii care au agresat doi pădurari la Pătrăuți”, „Trei romi după gratii, alți doi arestați în lipsă, în cazul pădurarului lovit cu parii în pădure”, „Trei romi cu căruțe încărcate cu lemne, prinși în pădure, la Mitocu Dragomirnei”, „Cinci romi în arest, după ce au bătut doi frați în curtea casei”.*

45. Totodată, Colegiul director reține susținerile petentului conform cărora, deși articolele mai sus menționate au legătură cu abateri de la lege, etnia a fost specificată și în alte contexte cum ar fi: *„Incendiu puternic la trei locuințe lipite ale romilor din Boșanci”.*

46. Într-un alt articol, petentul susține că partea reclamată R2 a afirmat: *„Conducerea fără permis a devenit tot mai frecventă în mediul rural, iar mai nou și mulți romi au schimbat căruțele cu mașini numai că nu au reușit ori nici nu și-au propus să aibă și permis de conducere.”*

47. În drept, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

48. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile din litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

49. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza

modul în care mesajul transmis prin articolele publicate de părțile reclamate, cu referire directă la reprezentanții minorității rome ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine a acestei minorități prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

50. Concret, pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, iar analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

51. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

52. În scopul de a determina dacă articolele publicate, obiect al prezentei sesizări constituie un „discurs de ură”, element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de reclamați, contextul în care au avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

53. Obiectivul urmărit de reclamați este important, astfel că se va analiza dacă aceștia au, dorit să realizeze portretizarea minorității rome într-o ipostază degradantă, cu incitarea la ură bazată pe etnia acestei minorități. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

54. Având în vedere modul de adresare folosit, mesajul transmis, Colegiul director constată faptul că reclamații au urmărit prezentarea minorității rome prin prisma acțiunilor unora dintre aceștia, cu generalizarea unor fapte reprobabile și cu trimitere directă la etnia romă căreia îi aparțin.

Conținutul și contextul în care a avut loc afirmația

55. Colegiul reține că articolele au fost publicate în cotidianul Monitorul de Suceava, subiectul fiind etnia persoanelor de fiecare dată când este încălcată legea, producându-se astfel un prejudiciu de imagine etniei respective.

56. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO conform căreia, pentru a aprecia existența unei „*nevoi sociale imperioase*”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

57. Colegiul apreciază că, în speța de față, modalitatea în care reclamații au ales să prezinte această comunitate este de natură a afecta sentimentele membrilor care aparțin acestei minorități, modul de exprimare și ideile transmise fiind cu conotații rasiste, care pot conduce la ură îndreptată împotriva acestora din partea celorlalți cetățeni.

58. Colegiul constată că nu poate fi reținută apărarea invocată de reclamați conform căreia nu insistă pe etnie și nici nu pun accentul pe etnia inculpatului, suspectului etc. ci, mai degrabă, pe ce a săvârșit acesta, pe faptele de care este acuzat, pe prejudiciul provocat.

59. Oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din Constituția României, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv. Mesajul părților reclamate

este unul despre fapte certe, însă cuprinde și judecăți de valoare, care depășesc limitele admise prin prisma manierei provocatoare de caracterizare a etniei unei persoane.

60. Astfel, Colegiul apreciază că, în prezenta cauză, s-a depășit sfera libertății de exprimare, modul de exprimare fiind unul denigrator, întrucât referirea la comunitatea romă a presupus elemente de incitare la ură îndreptată împotriva comunității, iar precizarea cu precădere în fiecare titlu a termenului de „rom” nu are relevanță ci denotă particularizarea într-un sens peiorativ a unor fapte penale spre o anumită comunitate.

61. Prin urmare, Colegiul director constată că, în speță, se impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, iar libertatea de exprimare este de natură a atinge o limită prin care se încalcă dreptul fundamental la demnitate, astfel încât, în speță, dreptul la libertatea de exprimare devine secundar.

62. Astfel, limitarea libertății de exprimare este justificată, fiind o măsură proporțională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, în condițiile în care există, în mod evident, elemente de incitare la ură pe criteriul etnic.

Rolul în societate al persoanei, autor al afirmației

63. Colegiul director se raportează în analiza limitelor libertății de exprimare la calitatea părților reclamate.

64. Cu atât mai mult cu cât în speța de față este vorba despre formatori de opinie, Colegiul apreciază că este esențial să se manifeste o responsabilitate sporită în ceea ce privește exprimarea în spațiul public. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general, cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

65. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din *Constituția României* care asigură libertatea de exprimare și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

66. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice.

67. Cu toate acestea, exercitarea libertății de exprimare comportă și limite, printre acestea regăsindu-se și dreptul la imagine, fapt pentru care este important a se vedea dacă un subiect incomod sau sensibil spre exemplu, contribuie la o dezbatere de interes public.

68. În mod evident, modul de prezentare al părților reclamate conduce la generalizări, precum și la crearea unui cadru intimidant și ostil pe criteriu de apartenență etnică și denotă un caracter rasist, fără niciun fel de utilitate ori justificare în spațiul public.

69. Toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii sau mod de exprimare care promovează intoleranța. Se impune astfel descurajarea încălcării dreptului la demnitate, indiferent de calitatea persoanelor care comit o astfel de faptă.

70. În cauza prezentă, reclamatul R2 este o persoană publică, poate fi considerat chiar un formator de opinii, caz în care se impune a manifesta o grijă crescută asupra modului de manifestare a propriilor convingeri și a mesajelor transmise.

Concluzii

71. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere mesajul transmis prin articolele publicate, obiectivul urmărit de către reclamați, limbajul folosit, Colegiul director constată că în speță s-au depășit limitele libertății de exprimare, iar fapta sesizată constituie contravenție potrivit prevederilor art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

72. În consecință, raportat la fapta de discriminare constatată, Colegiul dispune, cu 6 (șase) voturi pentru și 1 (unul) împotriva sancționarea părții reclamate cu sancțiunea avertismentului, pe care o consideră disuasivă, efectivă și proporțională cu pericolul social al faptei săvârșite.

73. În acest sens, Colegiul director apreciază că aspectele prezentate mai sus, pot instiga la ură îndreptată împotriva unei comunități, fapt pentru care se justifică aplicarea sancțiunii cu avertisment în vederea descurajării unor astfel de comportamente și atitudini.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitate de voturi în ceea ce privește excepția tardivității și **șase voturi pentru și unul împotriva** în ceea ce privește fondul cauzei

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respingerea tardivității introducerii petiției, conform art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000;
2. Faptele sesizate întrunesc elementele constitutive ale art. 15 din O.G. 137/2000, republicată;
3. Sancționarea părților reclamate cu avertisment conform art. 5 alin. (2) lit. a), coroborat cu art. 6 și 7 din O.G. nr. 2/2001;
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

RAIU CĂȚĂLIN VALENTIN – Membru

Motivat și redactat: A.D.
Data redactării: 17.07.2024

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.